

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.КОА-043 назди Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионӣ № ____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз

1 октябри соли 2026, № 33

Барои сазовор донишани Сулаймонзода Рустами Неъматулло, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ

Диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматулло дар мавзӯи «Усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо: проблемаҳои назария ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ, 2 июли соли 2026, №30 аз ҷониби Шурои диссертатсионии 6D.КОА-043 назди Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (734024, ш. Душанбе, куч. Мастиноғулов - 3, толори Шурои диссертатсионии Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, фармоиши Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 октябри соли 2024, №407шд) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Унвонҷӯ Сулаймонзода Рустами Неъматулло 16-уми октябри соли 1994 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Мавсуф соли 2013 ба факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда онро соли 2018 бо дипломи ҳуқуқшинос хатм намудааст.

Аз соли 2013 то соли 2019 дар вазифаи муаллими фанни ҳуқуқи инсон дар Муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии №45 ва 50-и ноҳияи Рӯдакӣ фаъолият кардааст.

Аз 3-юми октябри соли 2019 дар Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вазифаи корманд-мутахассиси калони китобхонаи умумии шӯбаи таълим фаъолияти кориашро оғоз намудааст. Сипас аз соли 2020 то соли 2021 дар вазифаи муаллими кафедраи мурофиаи ҷиноятҳои факултети №2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият кардааст. Аз 31-уми августи соли 2021 то инҷониб дар вазифаи муаллими калони кафедраи мурофиаи ҷиноятҳои факултети №2, Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намуда истодааст.

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар ҷаласаи васеи Шурои олимони Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 феввали соли 2025, №7 тасдиқ карда шудааст.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ аз 18-уми майи соли 2026, №3 аз ҷониби Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст.

Диссертатсияи Сулаймонзода Рустами Неъматулло дар ҷаласаи кафедраи муфасслаи ҷиноятӣ факултети № 2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон 6-уми июни соли 2026, №10 муҳокима гардида, ба ҳимоя тавсия шудааст.

Роҳбари илмӣ – Ямакова Зумрад Дадаҷановна – номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, профессори кафедраи криминалистика ва фаъолияти судӣ-экспертии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

- **Астанов Истам Рустамович** – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, сармутахассиси кафедраи таҳқиқоти криминалогия, коррупсия ва пешгирии ҷинояткорӣ факултети адлияи ҷиноятӣ Донишгоҳи давлатии ҳуқуқшиносии Тошканди Ҷумҳурии Узбекистон;

- **Салимов Баҳромҷон Азизович** – номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, муовини сардори Мактаби олии Кумитаи давлатии амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

- **Муассисаи пешбар:** Муассисаи байнидавлатии таълимии таҳсилоти олии «Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон» (ш. Душанбе).

Дар ҳулосаи мусбати додашудаи муассисаи пешбар, ки аз ҷониби ташхисгар Ҳамроев Шухрат Садирович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, декани факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон омода гардида, аз ҷониби раиси семинари васеи илмӣ - назариявӣ, муваққатан иҷрокунандаи вазифаи мудирӣ кафедраи ҳуқуқи муфасслаи ҷиноятӣ ва криминалистикаи Муассисаи байнидавлатии таҳсилоти олии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Назарзода Р.Ғ. ва ҷониби ҷаласа, муаллими кафедраи ҳуқуқи муфасслаи ҷиноятӣ ва криминалистикаи Муассисаи байнидавлатии таҳсилоти олии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон Холзода А.Х. имзо ва аз ҷониби ректори Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Золотухин А.В. санаи 25 августи соли 2026 тасдиқ шудааст, қайд карда мешавад, ки диссертатсия дорои сатҳи баланди илмӣ буда, ба талаботи муқарраркардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Ҳамчунин, дар ҳулосаи мазкур зикр карда шудааст, ки рисола

мувофиқи бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо фармони №267-и Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021 тасдиқ шудааст, таҳия гардидааст.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи навгонии илмӣ рисолаи диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоди тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-назариявӣ ва илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 9 мақолаи илмӣ нашр карда шудаанд, ки 4 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расидаанд.

Дар интишорот натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф инъикоси худро ёфтаанд. Теъдоди маводи ҷопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

Мухимтарин интишороти унвонҷӯ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Оптимизация тактических приемов разрешения конфликтных ситуаций в ходе расследования [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Законодательство. – 2026. – №1 (60). – С. 216-225. ISSN 2410-2903.

[2-М]. Ямоқова, З.Д., Сулаймонзода, Р.Н. Мафҳум ва моҳияти усули тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноят [Матн] / З.Д. Ямоқова, Р.Н. Сулаймонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – 2026. – №4. – С. 315-321. ISSN 2413-5151.

[3-М]. Сулаймонзода, Р.Н. Асосҳои методологии истифодаи усулҳои тактикӣ ҳангоми тафтиши ҷиноятҳо [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – 2026. – №5. – С. 345-351. ISSN 2413-5151.

[4-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Классификация тактического приема: теоретические и правовые вопросы [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Законодательство. – 2026. – №2 (62). – С. 401-410. ISSN 2410-2903.

II. Мақолаҳое, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ - амалӣ ба таъб расидаанд:

[5-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Теоретико-прикладные основы криминалистической тактики осмотра места происшествия [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Дастовардҳо, мушкилот ва дурнамои инкишофи қонунгузории муҳофизатии ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон: маҷмуаи маводди конференсияи илмӣ-амалӣ ҷумҳуриявӣ, ш. Душанбе, 03-юми декабри с. 2025 / Зери таҳр. н.и.х., дотсент П.А. Насуриён, д.и.х., дотсент Р.Р. Раҳмадҷонзода. – Душанбе: Нашриёти ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2026. – С. 121-129.

[6-М]. Сулаймонзода, Р.Н. Тактикаи пурсиши гумонбаршуда ва айбдоршаванда: масъалаҳои қонунгузорӣ ва назария [Матн] / Р.Н. Сулаймонзода // Маводди VIII-умин конференсияи илмӣ-назариявии байналмилалӣ «Ҳуқуқи инсон ва ҷаҳонишавӣ» бахшида ба Рӯзи ҳуқуқи инсон // Зери назари умумии н.и.х., дотсент Насуриён П.А., д.и.х., дотсент Раҳмадҷонзода Р.Р. – Душанбе: Нашриёти ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2026. – С. 280-290.

[7-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Соотношение тактических и тактико-технических приемов в системе ключевых понятий криминалистической тактики [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы 10-ой международной научно-практической конференции на тему «Научные тренды и тренды в контексте глобализации». – Умео, Швеция, 2026. – С. 95-104.

[8-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Законность тактических приемов в системе критериев их допустимости [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы международной научно-практической конференции на тему «Аубакировские чтения» (12-ежегодные чтения). – Алматы, Республика Казахстан, 2026. – С. 141-47.

[9-А]. Сулаймонзода, Р.Н. Критерии допустимости использования тактического приема: теоретико-правовые вопросы [Текст] / Р.Н. Сулаймонзода // Материалы международной научно-практической конференции на тему «Актуальные проблемы предварительного расследования». – Волгоград, 2026. – С.83-92.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба Шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Абдусалимзода Д.А. – таҳқиқотчи калони шӯбаи таҳқиқи РВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Душанбе, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ;

Зокирзода З.Х. – дотсенти кафедраи ҳуқуқи оммавии факултети ҳуқуқ ва идораи давлатии Донишқадаи омӯзгорӣ Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ;

Азамзода А.А. – ёрдамчи прокурори ноҳияи Рӯдакӣ, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ;

Давлатзода К.Д. – сармутахассиси Раёсати ҳукуки дастгоҳи Раиси шаҳри Душанбе, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, дар онҳо баъзе эроду тавсияҳои хусусияти мубоҳисавидоштаи зерин пешниҳод шудаанд:

1. Дар автореферат масъалаҳои вобаста ба таснифи усулҳои тактикӣ ва асосҳои назариявии онҳо муфасссал баррасӣ шудаанд, аммо масъалаи таъсири омодагии касбӣ, таҷрибаи амалии муфаттиш ва сатҳи тахассусии ӯ ба интихоби усулҳои тактикӣ ва самаранокии татбиқи онҳо ба таври мустақил таҳлил нашудааст. Баррасии амиқтари ин омил метавонист аҳаммияти амалии таҳқиқотро боз ҳам бештар намояд.

2. Дар автореферат самаранокии усули тактикӣ ҳамчун хусусияте баррасӣ шудааст, ки аз вазъияти мушаххаси тафтишӣ вобаста мебошад. Қайд мегардад, ки самаранокии усули алоҳида хусусияти доимӣ надорад ва вобаста ба шароити татбиқи он тағйир меёбад. Ҳамзамон, дар қисми эмпирикии таҳқиқот истифодаи маълумоти омӯрӣ барои муайян намудани робитаи байни самаранокии усулҳои тактикӣ ва натиҷаҳои тафтиши ҷинойтҳо пешбинӣ шудааст. Бо вучуди ин, дар автореферат нишондиҳандаҳои мушаххасе, ки тавассути онҳо чунин самаранокӣ бояд баҳогузорӣ карда шавад, ба таври кофӣ мушаххас нашудаанд. Масалан, масъалаи он ки самаранокии усули тактикӣ бояд пеш аз ҳама аз рӯйи натиҷаи ба даст овардани маълумоти исботкунанда, сарфаи вақт ва захираҳои тафтишӣ, кам намудани хавфи хатои тактикӣ ё маҷмуи чунин нишондиҳандаҳо арзёбӣ гардад, метавонист муфасссалтар асоснок карда шавад. Эроди мазкур хусусияти баҳсталаб ва тавсиявӣ дошта, ба арзиши илмӣ таҳқиқот, наwgонии натиҷаҳои бадастомада ва аҳаммияти назариявӣ амалии он таъсири манфӣ намерасонад. Баръакс, масъалаи мазкур метавонад самти таҳқиқоти минбаъдаро барои коркарди меъёрҳои амалии баҳодихии самаранокии усулҳои тактикӣ ташкил диҳад.

3. Дар автореферат баъзе масъалаҳое ба назар мерасанд, ки метавонанд хусусияти баҳсталаби илмӣ дошта бошанд. Аз ҷумла, муаллиф асоснок менамояд, ки феҳристи расмӣ усулҳои тактикӣ дар қонунгузорӣ пешбинӣ намудани онҳо мувофиқи мақсад нест. Ин мавқеъ аз ҷиҳати назариявӣ қобили қабул мебошад, вале дар автореферат масъалаи таҳияи санадҳои тавсиявӣ (дастурамалҳои методӣ ё стандартҳои касбӣ), ки метавонанд истифодаи яхелаи усулҳои тактикиро дар амалии мақомоти тафтишоти пешакӣ таъмин намоянд, ба таври кофӣ инъикос наёфтааст. Ба назари мо, баррасии ин масъала метавонист аҳаммияти амалии таҳқиқотро боз ҳам тақвият бахшад.

4. Дар баробари дастовардҳои назаррас, автореферат баъзе масъалаҳои баҳсталабро низ доро мебошад. Аз ҷумла, муаллиф таснифи нави усулҳои тактиро пешниҳод намудааст, ки дорои аҳамияти назариявӣ мебошад. Ҳамзамон, дар автореферат муқоисаи самаранокии таснифи пешниҳодшуда бо таснифоти дар адабиёти криминалистики муосир мавҷудбуда ба таври кофӣ нишон дода нашудааст. Ба андешаи мо, чунин муқоиса метавонист бартариҳои илмии таснифи пешниҳоднамудаи муаллифро боз ҳам равшантар асоснок намояд.

Дар маҷмӯъ эродҳои зикршуда сатҳу сифати корро коста намегардонанд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 61-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июни соли 2023, № 295) тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва қорҳои илмӣ-таҳқиқотии онҳо ба масоили гуногуни қори илмии анҷомдодашуда, алоқамандии зичдоранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– **коркард карда шуд:** масъалаи мафҳум, моҳият, тасниф, асосҳои методологӣ ва ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо, инчунин таносуби усулҳои тактикӣ ва тактикӣ-техникӣ ва нақши қарорҳои тактикии муфаттиш дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бори аввал дар шакли маҷмӯӣ ва низомнок дар доираи диссертатсияи номзодии мазкур таҳқиқ карда шудааст. Муаллиф бо назардошти вазъияти мушаххаси тафтишӣ хусусиятҳои функционалӣ ва амалии усулҳои тактиро муайян намуда, асосҳои илмии истифодаи онҳоро дар фаъолияти тафтишотӣ коркард кардааст.

– **пешниҳод шудааст:** таснифи васеи усулҳои тактикӣ, ки дар асоси робитаи онҳо бо фаъолияти исботнамоӣ ташаккул ёфтааст, панҷ гурӯҳи асосиро дар бар мегирад: усулҳои ошкор ва ҷамъовариҳои далелҳо; усулҳои мустаҳкамкунии далелҳо; усулҳои санҷиш, таҳқиқ ва баҳодиҳии далелҳо; усулҳои мусоидаткунанда ба истифодаи минбаъдаи далелҳо дар ҷараёни тафтишот; инчунин усулҳое, ки ҳангоми гузаронидани дигар амалҳои тафтишотӣ истифода шуда, бевосита ба раванди исботкунӣ алоқаманд намебошанд. Ҳамзамон, пешниҳод гардидааст, ки дар

мақомоти тафтиши пешакӣ махзанҳои махсуси методӣ, аз ҷумла рақамӣ, оид ба қарорҳо ва усулҳои тактикий санҷидашуда ташкил карда шуда, онҳо вобаста ба намудҳои ҷиноят ва вазъиятҳои маъмулии тафтишӣ мунтазам такмил дода шаванд;

– **исбот шудааст:** самаранокии истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо бевосита аз вазъияти мушаххаси тафтишӣ, сатҳи омодагии касбии муфаттиш, асоснокии илмӣ усули интиҳобшуда, мутобиқати он ба талаботи қонунгузории мурофиавии ҷиноятӣ ва риояи талаботи ахлоқӣ вобаста мебошад. Муайян карда шудааст, ки усули тактикӣ воситаи амалии татбиқи қарорҳои тактикӣ буда, интиҳоби он бояд дар асоси таҳлили вазъияти тафтишӣ, пешгӯиҳои рушди он ва арзёбии роҳҳои алтернативии амал сурат гирад. Ҳамзамон, вайрон намудани ченакҳои қонуният, асоснокии илмӣ ва ахлоқӣ метавонад ба натиҷаи тафтиш ва мақоми мурофиавии далелҳои бадастомада таъсир расонад;

– **ҷорӣ намудани:** пешниҳод гардидааст, ки натиҷаҳои таҳқиқот дар фаъолияти мақомоти тафтиши пешакӣ тавассути таҳияи тавсияҳои намунавӣ истифодаи усулҳои тактикӣ вобаста ба намудҳои ҷиноят ва вазъиятҳои мушаххаси тафтишӣ, таъсиси махзанҳои методӣ ва рақамии қарорҳои тактикий санҷидашуда, инчунин такмили омодагии касбии муфаттишон ҷорӣ карда шаванд. Ҳамзамон, бо мақсади таъмини қонуният ва самаранокии фаъолияти тафтишӣ пешниҳод шудааст, ки ченакҳои қобили қабул будани усулҳои тактикӣ, аз ҷумла қонуният, асоснокии илмӣ ва мутобиқат ба талаботи ахлоқӣ дар тавсияҳои методӣ ва амалии гузаронидани амалҳои тафтишӣ ба таври возеҳ ба инобат гирифта шаванд. Татбиқи чунин пешниҳод барои баланд бардоштани самаранокии тафтиши ҷиноятҳо, кам намудани хатогиҳои тактикӣ, таъмини риояи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ ва такмили фаъолияти мақомоти тафтиши пешакӣ мусоидат менамояд.

Аҳаммияти назариявӣ таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки: натиҷаҳои назариявӣ дар раванди таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастовардашуда барои рушди минбаъдаи донишҳои илмӣ оид ба усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо, аз ҷумла муайян намудани мафҳум, моҳият, хусусият, тасниф ва ченакҳои қобили қабул будани истифодаи онҳо аҳаммияти назариявӣ доранд. Хулосаҳо ва муқаррароти назариявӣ таҳқиқот метавонанд дар омӯзиши минбаъдаи масъалаҳои илмӣ-назариявӣ ва амалии криминалистика ва ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ, инчунин ҳангоми таҳқиқи масъалаҳои тактикаи тафтишӣ, қарорҳои тактикий муфаттиш ва таносуби усулҳои тактикӣ ва

тактикӣ-техникӣ истифода бурда шаванд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи илмӣ-назариявӣ барои таҳияи таҳқиқоти минбаъда дар самти такмили назарияи тактикаи криминалистӣ, инчунин барои такмили қонунгузории муҳофизатии ҷиноятӣ ва рушди тавсияҳои илмӣ-методӣ оид ба истифодаи қонунии усулҳои тактикӣ дар фаъолияти мақомоти тафтишотӣ хизмат намоянд.

Вобаста ба масъалагузории дар диссертатсия ҷойдошта, самтҳои гуногун ва ҷанбаҳои муҳталифи мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар қисмати дорои хусусияти умумӣ аз нигоҳи илмҳои назарияи умумии ҳуқуқ, ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи муҳофизатии ҷиноятӣ, криминалистика, психология ва педагогика ва дар қисмати дорои аҳаммияти махсус (самти тахассусӣ) аз нигоҳи илми криминалистика, фаъолияти судӣ-экспертӣ ва фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ мавриди омӯзиш ва таҳлили ҳамачониба қарор дода шудаанд. Дар таҳқиқот методҳои умумии илмӣ, аз ҷумла таҳлил ва диалектика, инчунин методҳои махсуси илмӣ, аз қабили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ва мантиқӣ-расмӣ истифода гардидаанд. Ҳамзамон, дар ҷараёни таҳқиқот маводи мақомоти тафтиши пешакӣ, таҷрибаи татбиқи ҳуқуқии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, маводи назорати прокурорӣ, маълумоти оморӣ ва таҳлили Сармаркази иттилоотӣ-таҳлили Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунгузории ҷиноятӣ ва муҳофизатии ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор гирифтаанд.

– **муайян гардидани** моҳият ва хусусиятҳои асосии усули тактикӣ ҳамчун воситаи аз ҷиҳати илмӣ асоснокшуда, дар амалия санҷидашуда ва ба талаботи қонун мутобиқ, ки аз ҷониби муфаттиш бо назардошти вазъияти мушаххаси тафтишӣ интихоб гардида, барои ба даст овардани натиҷаи самараноки тафтиш равона карда мешавад. Дар ин замина вобастагии вазъиятӣ, интихобӣ будани таъсиррасонӣ, асоснокии илмӣ ва мутобиқати усули тактикӣ ба қонунгузории муҳофизатии ҷиноятӣ ҳамчун нишонаҳои асосии он муайян карда шудаанд;

– **таҳия гардидани** таснифи васеи усулҳои тактикӣ вобаста ба хусусияти алоқамандии онҳо бо маълумоти исботкунанда, ки панҷ гурӯҳи асосии усулҳоро дар бар мегирад: усулҳои таъминкунандаи ошкор ва ҷамъоварии далелҳо; усулҳои таъминкунандаи сабти далелҳо; усулҳои ба санҷиш, таҳлил ва арзёбии далелҳо равонашуда; усулҳои мусоидаткунанда ба истифодаи далелҳо дар марҳилаҳои минбаъдаи тафтиш ва усулҳое, ки дар дигар амалҳои тафтишӣ истифода шуда, мустақиман ба далелҳо алоқаманд нестанд. Ҷунин тасниф имкон медиҳад, ки моҳият, хусусият ва самтҳои татбиқи усулҳои тактикӣ ба таври низомнок муайян карда шаванд;

– **асоснок гардидани он**, ки қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ бояд ба маҷмуи меъёрҳои ҳуқуқӣ, илмӣ ва ахлоқӣ асос ёбад. Дар ин замина қонунӣ будан, асоснокии илмӣ ва мутобиқат ба талаботи ахлоқӣ ҳамчун ченакҳои асосии қобили қабул будани усулҳои тактикӣ муайян карда шуда, зарурати риояи принципҳои қонуният, ҳамаҷониба, пурра ва ҳолисона таҳқиқ намудани ҳолатҳои парванда, таъмини ҳуқуку озодиҳои иштирокчиёни мурофияи ҷиноятӣ ва эҳтироми ҳуқуку озодиҳои инсон қайд гардидааст. Риоя накардани чунин ченакҳо метавонад боиси ғайриқобили қабул гардидани натиҷаҳои амалҳои тафтишӣ ва далелҳои бадастомада гардад;

– **ошкор гардидани таносуби усулҳои тактикӣ ва тактикӣ-техникӣ** ҳамчун категорияҳои ба ҳам алоқаманди тактикаи криминалистӣ. Муайян карда шудааст, ки усули тактикӣ тарзи аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи фаъолияти касбии муфаттиш буда, усули тактикӣ-техникӣ истифодаи воситаҳои муосири техникаю криминалистӣ ва дастовардҳои соҳаҳои дахлдори донишро дар доираи ваколатҳои мурофиявии муфаттиш дар назар дошта, ба самаранокии гузаронидани амалҳои тафтишотӣ ва ба даст овардани маълумоти пурра ва бозътимод равона мегардад;

– **муайян карда шудани хусусияти қарорҳои тактикии муфаттиш** ҳамчун интиҳоби аз ҷониби ӯ амалишавандаи усули аз ҳама мақсаднок ва аз нуқтаи назари қонун қобили қабул, ки дар асоси таҳлили вазъияти тафтишотӣ, гузоштани вазифаҳо, арзёбии алтернативҳои имконпазир ва пешгӯиҳои рушди минбаъдаи вазъият қабул карда мешавад. Дар ин замина зарурати муносибати низомнок ва ҳадафманд ба қабули қарорҳои тактикӣ ва ба инобат гирифтани паёмадҳои эҳтимолии онҳо асоснок карда шудааст;

– **ошкор гардидани мушкилоти мавҷудаи назариявӣ ва амалии истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо**, аз ҷумла гуногунфаҳмии мавқеъҳои илмӣ оид ба мафҳум ва моҳияти усули тактикӣ, набудани равиши ягона ба таснифи онҳо, зарурати мушаххас намудани ченакҳои қобили қабул будани истифодаи онҳо ва мавҷудияти хавфи вайрон гардидани талаботи қонунгузории мурофиявӣ ҳангоми интиҳоби нодуруст ё татбиқи ғайриқонунии усулҳои тактикӣ. Муайян гардидааст, ки чунин мушкилот метавонанд ба самаранокии фаъолияти тафтишӣ, эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада ва қобили қабул будани далелҳо таъсир расонанд;

– **омӯхта шуданд:** қонунгузории ҷиноятӣ ва мурофиявии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, адабиёти илмии ватанӣ ва хориҷӣ, таҷрибаи мақомоти тафтиши пешакӣ, воҳидҳои тафтишӣ ва мақомоти

прокуратура, маводи назорати прокурорӣ, инчунин таҷрибаи татбиқи усулҳои тактикӣ дар раванди ошкор ва тафтиши ҷиноятҳо. Дар таҳқиқот масъалаҳои истифодаи усулҳои тактикӣ, самаранокии онҳо, риояи талаботи қонуният ва кафолатҳои ҳуқуқии иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд;

– **муқаррар гардидани** он, ки истифодаи усулҳои тактикӣ бояд ҳамчун шакли оқилона ва мақсадноки рафтори муфаттиш дар вазъияти мушаххаси тафтишӣ арзёбӣ гардида, интиҳоби онҳо бояд ба хусусияти вазъияти тафтишӣ, вазифаҳои мушаххаси амали тафтишӣ, талаботи қонунгузории мурофиавии ҷиноятӣ ва мақсади ба даст овардани натиҷаи самаранок асос ёбад. Дар ин замина зарурати бознигарию тавсияҳои методии мавҷуда бо назардошти гуногуншаклии вазъиятҳои тафтишӣ пешниҳод гардидааст;

– **пешниҳод гардидани** такмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ дар самти танзими қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ. Аз ҷумла, зарурати муқаррар намудани талаботи ҳуқуқӣ нисбат ба истифодаи усулҳои тактикӣ, бо назардошти қонуният, асоснокии илмӣ, ахлоқӣ будан ва таъмини ҳуқуқу озодиҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ, асоснок карда шудааст. Пешниҳоди мазкур ба расмӣ даровардани ченакҳои қобили қабул будани усулҳои тактикӣ ва фароҳам овардани заминаи ягонаи ҳуқуқӣ барои татбиқи онҳо равона гардидааст;

– **такмил дода шудани** тавсияҳои методӣ оид ба истифодаи усулҳои тактикӣ дар фаъолияти тафтишӣ, аз ҷумла бо назардошти зарурати муносибати вазъиятӣ, интиҳобӣ ва илмӣ асоснокшуда ба интиҳоби усули мушаххаси тактикӣ, ки дар маҷмӯъ метавонад ба баланд гардидани самаранокии фаъолияти тафтишӣ, ҷамъоварӣ, санҷиш ва арзёбии далелҳо, таъмини қонуният ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ мусоидат намояд.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия, чунин тасдиқ карда мешаванд, ки: натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада метавонанд аз ҷониби мақомоти тафтиши пешакӣ, мақомоти прокуратура ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми ошкор ва тафтиши ҷиноятҳо, қабули қарорҳои тактикӣ, интиҳоб ва татбиқи усулҳои тактикӣ, инчунин, барои таъмини қонуният, самаранокӣ ва риояи ҳуқуқу озодиҳои иштирокчиёни мурофиаи ҷиноятӣ истифода гарданд. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд, дар такмили қонунгузории мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, пеш аз ҳама, дар самти муайян намудани талаботи ҳуқуқӣ ва ахлоқӣ нисбат ба истифодаи усулҳои тактикӣ, пешгирии истифодаи усулҳои ғайриқонунӣ ва таъмини қобили қабул будани натиҷаҳои

амалҳои тафтишӣ истифода шаванд. Илова бар ин, маводи диссертатсияро метавон ҳамчун заминаи назариявӣ ва таълимӣ дар раванди омодаسازی, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, инчунин, ҳангоми таълими фанҳои «Криминалистика», «Ҳуқуқи мурофиаи ҷиноятӣ» ва курсҳои махсуси марбут ба тактикаи тафтиши ҷиноятҳо истифода бурд.

– **муайян карда шуд, ки** усули тактикӣ бояд ҳамчун воситаи аз ҷиҳати илмӣ асоснокшуда, дар амалия санҷидашуда ва ба талаботи қонун мутобиқ барои амалӣ намудани чорабиниҳои тафтишӣ фаҳмида шавад, ки онро муфаттиш бо назардошти вазъияти мушаххаси тафтишӣ интихоб намуда, барои ба даст овардани натиҷаи самараноктарин истифода мебарад. Моҳияти усули тактикӣ бо вобастагии он ба вазъияти мушаххаси тафтишӣ, интихобӣ будани таъсиррасонӣ, асоснокии илмӣ ва мутобиқат ба қонунгузори мурофиавии ҷиноятӣ муайян карда мешавад. Аз ин рӯ, истифодаи қолабӣ ва универсалии усулҳои тактикӣ қобили қабул набуда, интихоби онҳо бояд аз хусусияти ҷиноят, вазъияти тафтишӣ ва вазифаҳои мушаххаси тафтиш вобаста бошад;

– **асоснок карда шуд: ки** ченакҳои қобили қабул будани истифодаи усулҳои тактикӣ бояд ба се талаботи асосӣ – қонунӣ будан, ахлоқӣ будан ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок будан – таъяс намоянд. Қонунӣ будани усули тактикӣ риояи талаботи қонунгузори мурофиавии ҷиноятӣ ва пешгири намудани поймолкунии ҳуқуқи озодиҳои шахсро дар бар мегирад; ахлоқӣ будани он ба риояи шаъну шараф ва қадру қимати иштирокчиёни мурофиа алоқаманд мебошад; асоснокии илмӣ бошад, истифодаи усулҳоеро талаб менамояд, ки ба дастовардҳои илми криминалистика ва таҷрибаи тафтишотӣ мувофиқ бошанд.

– **таҳия карда шуд:** таснифи маҷмуавии усулҳои тактикӣ вобаста ба хусусияти алоқамандии онҳо бо фаъолияти исботкунӣ, ки панҷ гурӯҳи асосиро дар бар мегирад:

- усулҳое, ки ошкор ва ҷамъоварии далелҳоро таъмин менамоянд;
- усулҳое, ки барои сабот ва мустаҳкам намудани далелҳо истифода мешаванд;
- усулҳое, ки ба санҷиш, таҳлил ва арзёбии далелҳо равона шудаанд;

усулҳое, ки истифодаи минбаъдаи далелҳоро дар марҳилаҳои ояндаи тафтиш таъмин менамоянд;

- усулҳое, ки ҳангоми гузаронидани дигар амалҳои тафтишӣ истифода шуда, бевосита ба раванди исботкунӣ алоқаманд нестанд.

Таснифи мазкур имкон медиҳад, ки моҳият, хусусият ва самтҳои татбиқи усулҳои тактикӣ ҳамачониба муайян гардида, заминаи ягонаи

назариявӣ барои истифодаи онҳо дар фаъолияти тафтишотӣ фароҳам оварда шавад;

– **пешниҳод карда шуд:** бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти тафтиши пешакӣ ва таъмини қонуният ҳангоми гузаронидани амалҳои тафтишӣ ба қонунгузории мурофиавии ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани меъёри махсус оид ба пешгирии истифодаи зӯроварӣ, таҳдид, фиреб ва дигар усулҳои ғайриқонунӣ ҳангоми гузаронидани ҳама гуна амалҳои тафтишӣ ва дигар амалҳои мурофиавӣ. Меъёри мазкур бояд риояи қатъии талаботи қонунгузории мурофиавии ҷиноятӣ ва меъёрҳои умумии ахлоқиро пешбинӣ намуда, паст задани шаъну шараф ва қадру қимати иштирокчиёни мурофиа, инчунин расонидани зарар ё таҳдид ба ҳаёт ва саломатии онҳоро манъ намояд. Ҳамзамон, муайян намудани оқибатҳои ҳуқуқии вайрон намудани талаботи мазкур; аз ҷумла эътироф накардани маълумот ва натиҷаҳои бо истифодаи усулҳои ғайриқонунӣ бадастомада ҳамчун далел, мувофиқи мақсад доништа шудааст;

– **муайян карда шуд, ки** татбиқи дурусти усулҳои тактикӣ ба баланд гардидани самаранокии фаъолияти тафтишӣ, пурра ва сари вақт муайян намудани ҳолатҳои содиршавии ҷиноят, ошкор намудани муҳолифатҳо дар нишондодҳои иштирокчиёни мурофиа, пешгирии аз даст рафтани далелҳои дорои аҳаммияти исботкунӣ ва коҳиш додани эҳтимоли хатогиҳои тафтишӣ мусоидат менамояд. Аз ин рӯ, истифодаи усулҳои тактикӣ бояд ҳамзамон бо риояи талаботи қонунгузорӣ ва меъёрҳои ахлоқии фаъолияти касбии муфаттиш сурат гирад;

– **коркард карда шуд:** маҷмуи тавсияҳои илмӣ ва амалии ба баланд бардоштани самаранокии тафтиши ҷиноятҳо равонагардида, ки истифодаи равиши концептуалӣ ба усулҳои тактикӣ, таснифи комплекси онҳо, муайян намудани ченакҳои қобили қабул будан, тақмили тартиби қабули қарорҳои тактикӣ ва таҳкими қафолатҳои ҳуқуқии иштирокчиёни мурофияи ҷиноятиро дар бар мегирад. Натиҷаҳои мазкур барои рушди минбаъдаи илми криминалистика ва тақмили амалияи тафтиши ҷиноятҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ доранд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон дод, ки диссертант ҳангоми таҳқиқ ба муқаррароти асосии таълимоти криминалистика, ҳуқуқи мурофияи ҷиноятӣ ва ҳуқуқи ҷиноятӣ, инчунин ба натиҷаҳои таҳқиқоти олимони ватанию хориҷӣ дар самти тактикаи криминалистӣ ва истифодаи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо таъя намудааст. Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо омӯзиши ҳамачонибаи адабиёти илмӣ, монографияҳо, мақолаҳои илмӣ,

таҳлили таҷрибаи тафтиши ҷиноятҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунгузори ҷиноятӣ ва мурофиавии ҷиноятӣ, инчунин таҳлили воқеъбинонаи масъалаҳои назариявӣ ва амалии марбут ба моҳият, тасниф, ченакҳои қобили қабул ва роҳҳои татбиқи усулҳои тактикӣ асоснок гардидааст. Дар баробари ин, таҳқиқот ба маълумоти Сармаркази иттилоотӣ-таҳлилии Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи фаъолияти мақомоти тафтиши пешакӣ, мақомоти прокуратура ва маводи таҷрибаи судӣ таъя намуда, имконият фароҳам овардааст, ки мушкилоти амалии истифодаи усулҳои тактикӣ муайян ва роҳҳои ҳалли онҳо пешниҳод карда шаванд.

– **барои корҳои таҷрибавӣ:** муқаррарот, хулосаҳо, пешниҳод ва тавсияҳои дар таҳқиқоти диссертатсионӣ баёнгардида дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ буда, метавонанд дар фаъолияти мақомоти тафтиши пешакӣ, воҳидҳои тафтишӣ, мақомоти прокуратура ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҳангоми ошкор ва тафтиши ҷиноятҳо истифода шаванд. Аз ҷумла, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳангоми банақшагирии тафтиш, таҳлили вазъияти тафтишӣ, интиҳоби усулҳои тактикӣ, ҷамъоварӣ, таҳқиқ, санҷиш ва баҳодихӣ далелҳо, инчунин ҳангоми қабули қарорҳои тактикӣ аз ҷониби муфаттиш истифода гарданд. Тавсияҳои таҳқиқот ҳамчунин дар фаъолияти Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар муассисаҳои таълимӣ ҳангоми таълими фанҳои криминалистика, ҳуқуқи мурофиавӣ ҷиноятӣ ва гузаронидани семинарҳо, инчунин дар таҳия ва тақмили қонунгузори мурофиавӣ ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода шуда метавонанд;

– **ғоя асоснок шудааст**, ки усули тактикӣ бояд ҳамчун воситаи илмӣ ва амалии фаъолияти муфаттиш баррасӣ гардида, интиҳоби он аз вазъияти мушаххаси тафтишӣ ва тактикӣ вобаста бошад. Муайян карда шудааст, ки усули тактикӣ тарзи оқилона ва мақсадноки рафтори муфаттиш ҳангоми ҷамъоварӣ, таҳқиқ, баҳодихӣ ва истифодаи далелҳо мебошад ва истифодаи қолабию универсалии он барои ҳамаи ҳолатҳои тафтишӣ қобили қабул намебошад. Ҳамзамон, асоснок карда шудааст, ки интиҳоби усули тактикӣ бояд бо назардошти талаботи қонунгузори мурофиавӣ ҷиноятӣ, хусусияти ҷинояти содиршуда, шахсияти иштирокчиёни мурофиа, ҳаҷм ва мазмуни далелҳои мавҷудбуда ва дигар ҳолатҳои мушаххаси тафтишӣ анҷом дода шавад;

– **муайян шудаанд:** моҳият ва хусусиятҳои асосии усулҳои тактикӣ, асосҳои назариявӣ ва методологии истифодаи онҳо, инчунин ченакҳои қобили қабул будани татбиқи усулҳои тактикӣ дар раванди тафтиши ҷиноятҳо. Дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ муайян гардидааст, ки ченакҳои асосии қобили қабул будани усулҳои тактикӣ қонунӣ будан,

асоснокии илмӣ ва мутобиқат ба талаботи ахлоқӣ мебошанд. Ҳамзамон, аҳаммияти алоқамандии усули тактикӣ бо вазъияти мушаххаси тафтишӣ, озодии интихоби он аз ҷониби муфаттиш, интихобӣ ва самаранок будани истифодаи он муайян карда шудааст. Таснифи васеи усулҳои тактикӣ пешниҳод гардида, онҳо вобаста ба робитаашон бо маълумоти исботкунанда ба панҷ гурӯҳ чудо карда шудаанд: усулҳои ошкор ва ҷамъоварии далелҳо; усулҳои сабти далелҳо; усулҳои санчиш, таҳлил ва арзёбии далелҳо; усулҳои истифодаи далелҳо дар марҳилаҳои минбаъдаи тафтишот ва усулҳое, ки дар дигар амалҳои тафтишӣ истифода шуда, мустақиман ба далелҳо алоқаманд нестанд;

– **истифода карда шуданд:** дар раванди таҳқиқоти диссертатсионӣ маводи мақомоти тафтиши пешакӣ, таҷрибаи татбиқи ҳуқуқии мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон, фаъолияти воҳидҳои тафтишӣ ва мақомоти прокуратура, маълумоти оморӣ ва таҳлили Сармаркази иттилоотӣ-таҳлили Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин қонунгузориҳои ҷиноятӣ ва муҳофизатии ҷиноятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода гардидааст. Ҳамзамон, маводи таҷрибаи судӣ, аз ҷумла парвандаҳои ҷиноятӣ дар бойгонии судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мавҷудбуда, барои таҳлили ҳолатҳои амалии истифодаи усулҳои тактикӣ ва муайян намудани самаранокии онҳо истифода шудаанд. Ҳамзамон, таҳқиқоти мазкур ба натиҷаҳои омӯзиши асарҳои олимони ватанию хориҷӣ, маводи конференсияҳои илмӣ амалӣ ва таҷрибаи назариявӣ амалии соҳаи криминалистика асос ёфтааст.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ: Саҳми довталаб ва иштироки бевоситаи ӯ дар таҳқиқи диссертатсионӣ, баррасии ғояҳо, таҳияи концепсияҳо, натиҷаҳо ва муқаррароти илмӣ то сатҳи нафгонии илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшаванда, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳо ва семинарҳои илмӣ-назариявӣ ва илмӣ-амалӣ зоҳир мегардад.

Дар маҷлиси Шурои диссертатсионӣ аз 1 октябри соли 2026 қарор қабул карда шуд, ки ба Сулаймонзода Рустами Неъматулло дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад. Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шурои диссертатсионӣ аз 11 нафар аъзоёни Шурои диссертатсионӣ, ки бо фармони Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 октябри соли 2024, №407шд тасдиқ гардида, 10 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафарашон доктори илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 10 нафар аъзоёни Шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдории

додани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ 10 нафар, муқобил
– нест, бетараф – нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор

Назарзода Н. Ч.

Котиби илмӣ Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Сафарзода Ҳ. С.

1 октябри соли 2026